

ĶĪNAS VĒSTURE (no 19.gs.vidus līdz 20.gs.vidum)

Fragmenti no:

Hu Baomin 呼宝民; Li Zhenguo 李振国 (red.).

Zhongguo lishi sucha 中国历史速查

(Ķīnas vēstures faktu ātrais meklētājs).

Beijing: Waiwen cbs., 2010.

(no ķīn.val. tulkoja Laura Zātiņa un Katrīna Barisa)

Pirmais Opija karš (1840.-1842. gads)

Ķīnas stingrā pretestība opijam deva izšķirošu triecienu Lielbritānijas opija tirdzniecībai Ķīnā un visā Āzijā. Lielbritānijas flote atklāja uguni Ķīnas piekrastē. 1840. gadā abu pušu sarunu laikā britu armija pēkšņi uzbruka Honkongai, ieņēma Humeņu, sāka bombardēt Guandžou, un tās flote uzbruka arī krastā esošo Fudzjeņas, Džedzjanas, un Dzjansu provinču ostām. Sarunām nenesot rezultātus, Lielbritānija vienu pēc otras ieņēma svarīgākās ostas, piemēram, Sjameņas, Šanhajas u.c. un pa Jandzi upi sasniedza iekšzemes reģionus, apdraudot Naņdzjinu. Pirmais Opija karš ilga vairāk nekā divus gadus, un Ķīna cieta sakāvi, zaudējot zemi, tā bija spiesta maksāt reparācijas.

第一次鸦片战争 (1840年-1842年)

中国对鸦片的坚决抵制使英国在中国甚至亚洲的鸦片贸易遭受致命打击，英国的海军舰队在沿海燃起了战火。1840年，当双方谈判之际，英军突然占领香港，攻陷虎门，炮轰广州，其舰队又沿海岸进攻福建，浙江，江苏的港口。在谈判无果的情况下，先后攻占厦门，上海等重要港口，并沿长江直达内陆，威胁南京。第一次鸦片战争历时两年多，中国以割地赔款告败。

“Naņdzjinas miera līgums” (1842.gads)

1842. gadā Lielbritānijas armija bija nonākusi līdz Naņdzjinas pilsētas mūriem. Cjin dinastijas valdība bija spiesta sēsties pie sarunu galda un parakstīt pirmo nevienlīdzīgo līgumu – “Naņdzjinas miera līgumu”. Papildus lielajai kara reparācijas summai Ķīnai vajadzēja arī nodot kontroli pār Honkongu Lielbritānijai un atvērt piecas ostas pilsētas – Guandžou, Sjameņu, Fudžou, Ninbo un Šanhaju – kā starptautiskās tirdzniecības ostas. Abas puses vienojās par muitas nodokļa likmi. Turklāt ASV, Francija, Spānija, Itālija un citas valstis, izdzirdējušas šīs ziņas, viena pēc otras pieprasīja arī sev līdzīgas kā “Naņdzjinas miera līgumā” noteiktās privilēģijas britiem. Ķīna strauji nonāca kolonijas statusā.

“南京条约” (1842年)

英国军队兵临城下，清朝政府被迫坐到了谈判桌前，签订了第一个不平等条约“南京条约”，中国除支付大量的战争赔款外，还将香港的主权转让给英国，并开放广州，厦门，福州，宁波，上海五个港口城市作为通商口岸，海关税率双方议定。不仅如此，美国，法国，西班牙，意大利等国家纷纷闻讯而至，要求享有“南京条约”中英国人所获得的特权，中国顿时陷入但殖民地的状态。

Otrais Opija karš (1856.-1860. gads)

Sākot ar 1854. gadu Rietumu valstis viena pēc otras pieprasīja brīvu tirdzniecību visā Ķīnas teritorijā, vēl vairāk, piespieda Ķīnas valdību atzīt opija tirdzniecības leģitimitāti. Pēc atteikuma saņemšanas, 1856. gadā Lielbritānija uzbruka Guandžou. Pēc tam ar ASV un Krievijas atbalstu, anglo-franču apvienotā armija gar visu Ķīnas ziemeļu daļas jūras piekrasti iebruka Tieņdzjiņā, okupēja Pekinu, izlaupīja un nodedzināja Juaņminjuaņ imperatora dārzu un visbeidzot piespieda Cjin dinastijas valdību noslēgt un parakstīt vairākus nevienlīdzīgus līgumus, lai tas viss beigtos. Otrā Opija kara periodā Ķīnai ar Rietumu valstīm noslēgtie nevienlīdzīgie līgumi, ietvēra Lielbritānijas, Francijas, ASV un Krievijas parakstītās vienošanās – “Tieņdzjiņas paktu” (1858. gads), Ķīnas-Krievijas “Aihui paktu” (1858. gads), kā arī ar Lielbritāniju, Franciju un Krieviju parakstīto “Pekinas paktu” (1860. gads). Pamatojoties uz šiem nevienlīdzīgajiem līgumiem, Ķīnai ne tikai bija jāmaksā liels daudzums

kara kompensāciju, bet vēl vajadzēja ārzemēm atvērtos brīvos reģionus paplašināt līdz Jandzi upes baseinam, atļaujot ārvalstu sūtņiem patstāvīgi uzturēties Pekinā un ārvalstu misionāriem Ķīnā brīvi sludināt kristietību. Krievija, pamatojoties uz augstāk minēto paktu, Ķīnas ziemeļaustrumu daļā pārņēma savā pārvaldībā vairāk kā 1 milj. km² lielu teritoriju.

第二次鸦片战争 (1856年-1869年)

从 1854 年开始, 西方国纷纷要求在中国全境范围内自由贸易, 并强迫中国政府承认鸦片贸易的合法性。在遭到拒绝后, 英国与 1856 年进攻广州。尔后, 英国联军在俄国, 美国的支持之下, 沿中国的海岸线一路北上, 进犯天津, 占领北京, 劫掠焚烧皇家园林圆明园, 最后以清政府被迫签订一系列不平等条约而告终。第二次鸦片战争期间, 中国与西方签订的不平等条约包括与英, 法, 美, 俄签订的“天津条约”(1858 年), 中俄“璦琿条约”(1858 年), 以及与英, 法, 俄签订的“北京条约”(1860 年), 根据这些不平等条约, 中国初支付大量的战争赔款外, 还将对外开放的区域扩大到长江流域, 允许外国公使常驻北京, 外国传教士在中国自由传教。尤其俄国通过上述条约, 将中国东北 100 多万平方公里的领土据为己有。

Kan Jouvei (1858.-1927. gads)

Kan Jouvei dzimis Naņhai pilsētā, Guandunas provincē. No sākuma viņš studēja tradicionālo konfūciānismu, bet 1870. gadā pieņēma reformu idejas un sāka savienot senās un modernās Ķīnas un Rietumu mācības, kā arī reformēt politiku. 1891. gadā Kan Jouvei vienu pēc otras publicēja “Jaunos pētījumus par klasisko tekstu autentiskumu” un “Konfūcija reformu pētījumus”. Viņš, izmantojot Konfūcija mācības vārdu, izvirzīja prasību veikt politisko reformu. Kan Jouvei stingri atbalstīja Rietumu konstitucionālās monarhijas studēšanu, lai realizētu Ķīnas varenību un labklājību. No 1895.gada līdz 1898.gadam viņš nodibināja “Visu nāciju kopējo avīzi”, Izglītības veicināšanas biedrību un Valsts aizstāvības biedrību. Viņš 4 reizes rakstīja iesniegumu jaunajam imperatoram Guansju, kas galu galā rezultējās “100 dienu reformās”. Pēc politisko reformu neveiksmes viņš devās trimdā uz Japānu. Kan Jouvei stingri atbalstīja konstitūcijas izveidi, kas aizsargātu imperatoru un cīnījās pret republikas ideju. Sava mūža nogalē viņš pievērsās akadēmiskajam darbam un bija daudzu grāmatu autors.

康有为 (1858年-1927年)

广东南海人, 初学传统儒学, 1879 年接受改良思潮, 开始糅合古今中西之学, 改良政治。1891 年, 先后刊印“新学伪经考”, “孔子改制考”, 用孔教名义提出变法要求, 力主学习西方的君主立宪制, 实现中国富强。1895 年 – 1898 年, 先后创立“万国公报”, 强学会, 保国会, 4 次上书光绪皇帝, 最终促成戊戌变法。变法失败之后, 流亡海外, 力主立宪保皇, 反对共和。晚年著述进学, 著作颇丰。

Lian Cjičao (1873.-1929. gads)

Lian Cjičao bija Kan Jouvei skolnieks, kā arī Kan Jouvei politisko reformu galvenais īstenotājs. Viņš izmantoja iespēju dibināt laikrakstu Šanhajā, kur publicēja daudz politiskās reformas veicinošus rakstus, kuriem bija liela ietekme uz sabiedrību. Pēc reformu neveiksmes viņš aizbēga uz Japānu, un tur turpināja atbalstīt Ķīnas konstitūcijas izveidi, lai aizsargātu imperatoru. 1913. gadā Lian Cjičao atgriezās Ķīnā, viņa akadēmiskie sasniegumi bija īpaši izcili. Viņš pamatīgi izpētīja gan Ķīnu, gan Rietumus. Literatūrā, vēsturē, filozofijā un budismā viņam bija īpaši dziļas un plašas zināšanas.

梁启超 (1873年-1929年)

梁启超是康有为的学生, 也是康有为变法的主力。他利用在上海主办报纸的机会, 发表了很多鼓吹变法维新的文章, 在社会上产生了很大影响。变法失败后逃亡日本, 坚持立宪保皇, 1913 年回到中国。梁启超在学术方面的成就更为突出, 他学贯中西, 涉猎广泛, 在文学, 史学, 哲学, 佛学等诸多领域都有较深的造诣。

Astoņu Valstu alianses armijas iebrukums Ķīnā (1900. gads)

1900. gadā 8 valstis (Lielbritānija, ASV, Vācija, Francija, Krievija, Japāna, Itālija un Austrija) ar mērķi sašķelt Ķīnu, izveidoja savstarpēju aliansi, lai iebruktu Ķīnā, kā iemeslu minot Bokseru (*Jihetuan*) sacelšanos un Cjin dinastijas valdības “pret ārvalstīm” vērsto politiku. Vispirms armija ieņēma Dagu cietokšņus un Tieņdzjiņu, pēc tam okupēja arī Pekinu un patvaļīgi, bez ierobežojumiem dedzināja, slepkavoja, laupīja un izvaroja. Reģente Cijsji kopā ar imperatoru Guansju bēga uz Sjiaņu, nozīmējot Li Hundžan veikt pārrunas ar augstāk minētajām astoņām valstīm, kā arī ar Spāniju, Beļģiju un Nīderlandi. Visbeidzot tika parakstīts “Sjiņčou protokols”, pēc kā Alianses armija beidzot atkāpās no Pekinas.

八国联军侵华 (1900 年)

1900 年英, 美, 德, 法, 俄, 日, 意, 奥八个国家为了达到瓜分中国的目的, 借口义和团运动和清政府“排外”, 组成侵华联军, 先侵占大沽炮台和天津, 继而攻陷北京, 恣意烧杀淫掠。慈禧太后携光绪皇帝仓皇逃往西安, 委任李鸿章等人与上述八国及西班牙, 比利时, 荷兰的代表谈判, 最后签订了“辛丑条约”, 联军最终撤出北京。

Sjiņčou protokols (1901. gads)

“Sjiņčou protokols” bija līgums starp 11 valstīm – Krieviju, Lielbritāniju, ASV, Vāciju, Franciju, Japānu, Itāliju, Austriju, Spāniju, Beļģiju, Nīderlandi un Li Hundžan pārstāvēto Cjin dinastijas valdību. Galvenais, kas tika iekļauts saturā, bija: sodīt Bokseru kustību slepeni atbalstošos ierēdņus, izmaksāt ārvalstīm reparācijas 450 milj. lianu¹ sudrabā; aizsardzībai ārvalstu diplomātiskajos rajonos atļaut izvietot bruņotās armijas vienības; nojaukt Dagu cietokšņus; gar dzelzceļa līniju no Pekinas līdz Šanhajas pārejai izvietot ārvalstu armiju; aizliegt ķīniešiem dibināt vai apmeklēt “visu valstu kopīgo ienaidnieku” organizācijas, kā arī vēl citi nosacījumi. “Sjiņčou protokols” viscaur paredzēja iejaukšanos Ķīnas suverenitātē, palielinot un padziļinot Rietumvalstu kontroli Ķīnā.

辛丑条约 (1901 年)

“辛丑条约”是俄, 英, 美, 德, 法, 日, 意, 奥, 西, 比, 荷 11 国与以李鸿章为代表的清政府签订的条约。内容主要包括: 惩办包庇义和团的官员, 赔款白银 4.5 亿两, 各国设置常驻卫队保卫使馆区, 拆毁大沽炮台, 北京至上海关铁路沿线驻扎外国联军, 禁止中国人成立或参加“与诸国仇敌”的组织, 等等。“辛丑条约”全面侵犯了中国的主权, 扩大和加深了帝国主义对中国的统治。

Suņ Jatsen (1866.-1925. gads)

Suņ Jatsen² nāca no Kantonas, viņš bija Ķīnas revolūcijas aizsācējs. 1894. gadā viņš izveidoja kustību “Ķīnas Uzplaukuma biedrība”, un viņa vadībā sākas Guandžou sacelšanās. Zaudējot cīņu, viņš bija spiests doties uz ārzemēm, kur aktīvi centās pārliecināt citu valstu vadību un politiskos līderus atbalstīt Ķīnas revolūciju, kā arī vāca finansu līdzekļus “Ķīnas Uzplaukuma biedrībai”. 1905. gadā Japānā, Tokijā Suņ Jatsen dibināja “Apvienoto aliansi”, kurā uzņēmās priekšsēdētāja amatu. Viņš ierosināja sekojošas revolūcijas vadlīnijas: izraidīt barbarus, atjaunot Ķīnas valsti, nodibināt Ķīnas Republiku, izlīdzināt zemes īpašumtiesības; ieviest trīs tautas pamatprincipus – “tautas valdību, tautas tiesiskumu un tautas labklājību”. Pēc Sjiņhai revolūcijas 1911. gadā Suņ Jatsen stājās amatā kā Ķīnas Republikas pagaidu prezidents, nākamajā gadā nododot pilnvaras Juan Šikai, bet pats pievērsoties valsts ekonomikas sekmēšanai. 1924. gada janvārī Guandžou pirmo reizi tika sasaukts Ķīnas Nacionālistu partijas (*Guomindan*) visas valsts pārstāvju kongress, kuru vadīja Suņ Jatsen. Reorganizējot Nacionālistu partiju, priekšplānā tika izvirzītas trīs galvenās politiskās stratēģijas: 1) alianse ar Krieviju, 2) sadarbība ar Ķīnas Komunistisko partiju, 3) atbalsts zemniekiem un strādniekiem. Tajā pašā gadā tika izveidota Huanpu Militārā akadēmija, liekot pamatus revolucionārās armijas izveidei. 1925. gada 12. martā Pekinā viņš aizgāja no šīs pasaules.

¹ 1 lian = 50 grami

² Suņ Jisjien (Kantonas dialektā – Suņ Jatsen), otrais vārds – Džunšan.

孙中山 (1866年-1925年)

广东人，中国伟大的革命先行者。1894年，他创建兴中会，领导发起广州起义，失败后流亡海外，积极游说各国政府及政界个人支持中国革命，为兴中会筹措资金。1905年，孙中山在日本东京组织成立中国同盟会，任总理，提出“驱逐鞑虏，恢复中华，建立民国，平均地权”的革命纲领和“民族，民权，民生”的三民主义。1911年辛亥革命之后，孙中山出任中华民国临时大总统，次年让位于袁世凯，专注于国家经济建设。1924年1月，中国国民党第一次全国代表大会在广州召开，孙中山主持了大会，改组国民党，提出“联俄，联共，扶助农工”三大政策。同年，创立黄埔军校，为建立革命军队打下基础。1925年3月12日逝世于北京。

Ķīnas Republikas oficiālā proklamēšana (1912. gads)

1912. gada 1. janvārī Suņ Jatsen (Suņ Džunšaņ) deva zvērestu kā Ķīnas Republikas pagaidu prezidents, un tika oficiāli izveidota pirmā demokrātiskā republika Āzijā – Ķīnas Republika. Bet 11. martā tika pasludināta “Ķīnas Republikas pagaidu konstitūcija”, kam piemita kapitālistiskas republikas konstitucionāls raksturs.

中华民国正式成立 (1912年)

1912年1月1日，孙中山宣誓就任中华民国临时大总统，亚洲第一个民主共和国 – 中华民国正式成立。3月11日，带有资产阶级共和国宪法性质的“中华民国临时约法”颁布。

Juaņ Šikai (1859.-1916. gads)

Juaņ Šikai bija Ziemeļu armijas ģenerālis. 1895. gadā Li Hundžan un citi ieteica Juaņ Šikai, lai viņš dodas apmācīt jaunos kareivjus Tieņdzjiņas nometnē. Viņš izmantoja šo iespēju izvērst savu varu. 1898. gadā Juaņ Šikai nodeva “100 dienu reformu” reformistu frakciju, bet nākamajā gadā apspieda Bokseru (*Jihetuaņ*) sacelšanos un kļuva par spēcīgu politisku figūru Ķīnā un ārpus tās. Vēlāk viņa vadītās Ziemeļu armijas grupas radīja nopietnus draudus mandžūru imperatora radniekiem un tuvākajiem sekotājiem, tādēļ Juaņ Šikai uz laiku zaudēja amatu. 1911. gadā pēc Sjiņhai revolūcijas Cjin dinastijas valdība atkal atjaunoja Juaņ Šikai amatā, bet viņš aizstāvēja republikas ideju, uzskatot, ka Cjin imperatoram jāatkāpjas no troņa. 1912. gadā Juaņ Šikai kļuva par Ķīnas Republikas pagaidu prezidentu un nākamajā gadā oficiāli stājās prezidenta amatā. 1915. gadā Juaņ Šikai mēģināja atjaunot monarhiju, bet tika vienbalsīgi noraidīts un nākamajā gadā bija spiests atsaukt šo ideju. Neilgi pēc tam viņš saslima un nomira Pekinā.

袁世凯 (1859年-1916年)

北洋军阀首领。1895年，袁世凯受李鸿章等人举荐赴天津小站编练新军，乘机培植起了自己的势力。1898年，袁世凯出卖戊戌变法的维新派，次年镇压义和团运动，成为中外瞩目的实力派人物，后因以他为首的北洋军事政治集团对满族亲贵造成严重威胁，袁世凯暂时去职。1911年，辛亥革命后，袁世凯被清王朝重新起用，但他却反戈一击，倡导共和，逼迫清帝退位。1912年，袁世凯成为中华民国临时大总统，并于次年正式就职大总统。1915年，袁世凯企图恢复帝制，遭到一致声讨，于次年被迫取消，继而病死于北京。

Ķīnas Nacionālistu partijas dibināšana (1912. gads)

1912. gada 25. augustā, apvienojoties 5 politiskajiem spēkiem – Apvienoto aliansei (*Tunmenhui*), Apvienotajai Republikāņu partijai, Nacionālajai partijai, Nacionālistu Apvienotajai Progresīvajai aliansei, Apvienotajai Radikālajai aliansei, izveidojās Nacionālistu partija (*Guomindan*). Tajā pašā dienā Pekinā tika sasaukta partijas ģenerālā asambleja. Pamatojoties uz “Ķīnas Tautas partijas politiskās platformas deklarāciju” un tās politiskajām vadlīnijām, Suņ Džunšaņ, Huan Sjin, Sun Džjaožen u.c. kopā 9 cilvēki tika ievēlēti kā valdes locekļus, 30 cilvēki kā padomnieki (to starpā Jeņ Sjišaņ, Džan Dzji, Li Liedzjuņ, Hu Jin u. c), bet Suņ Jatsen kļuva par valdes priekšsēdētāju. Pēc Nacionālistu partijas izveides, tā kļuva par pirmo un lielāko partiju Ķīnā.

中华国民党成立 (1912 年)

1912 年 8 月 25 日, 中国同盟会, 统一共和党, 国民公党, 国民共进会合共和实进会 5 个政团, 合并为中国国民党, 是日在北京召开成立大会, 通过“国民党政见宣誓”及政纲, 选举孙中山, 黄兴, 宋教仁等 9 人为理事, 阎锡山, 张继, 李烈钧, 胡瑛等 30 人为参议, 孙中山任理事长。国民党成立后, 为中国第一大党。

Jaunās Kultūras kustība (1915. gads)

Jaunās Kultūras kustība bija jauna apgaismības kustība pret tradicionālo domāšanas veidu. 1915. gada septembrī galvenais redaktors Čen Dusjiu publicēja “Jaunatnes žurnālu” (otrais izdevums tika pārdēvēts par “Jauno Jaunatni”), kas arī pavēra priekškaru Jaunajai Kultūras kustībai. Radikālo intelektuāļu grupa, kas sevī iekļāva Čen Dusjiu, Li Dadžao, Lu Sjuņ, Hu Ši un citus, publicēja daudzus rakstus, augsti turot demokrātijas un zinātnes karogu, pretojoties vecajām idejām un veicinot jaunās idejas, pretojoties veciem morāles principiem un veicinot jaunus morāles principus, pretojoties vecajai literatūrai un veicinot jauno literatūru, asi uzbrūkot feodālismam, plaši propagandējot demokrātiju un veicinot tautas masu domas brīvību. Pēc 1917. gada Krievijas Oktobra revolūcijas un 1919. gada 4. Maija kustības, īpaši plaši Ķīnā sāka izplatīties marksisms, pakāpeniski kļūstot par Jaunās Kultūras kustības galveno ievirzi.

新文化运动 (1915 年)

新文化运动是一场反对封建思想的启蒙运动。1915 年 9 月, 陈独秀主编的“青年杂志”(第二卷起改为“新青年”)出版, 揭开了这场运动的序幕。一批激进的知识分子, 如陈独秀, 李大钊, 鲁迅, 胡适等纷纷发表文章, 高举民主和科学的大旗, 反对旧思想, 提倡新思想; 反对旧道德, 提倡新道德; 反对旧文学, 提倡新文学, 猛烈冲击封建主义, 广泛宣传民主主义, 促进了人民的思想解放。1917 年俄国十月社会主义革命和 1919 年的五四运动发生后, 马克思主义开始在中国广泛传播, 逐渐成为新文化运动的主流。

4. Maija kustība (1919. gads)

Pēc Pirmā Pasaules kara beigām Lielbritānija, Francija, ASV, Itālija, Japāna un citas valstis Parīzē, Francijā sasauca “Miera konferenci”, kurā Ķīnas Beijanas valdība izteica cerību, ka Rietumu valstis atteiksies no privilēģijām Ķīnā, pieprasot atcelt “21 noteikumu paktu” un atdot Ķīnai Japānas ar varu sagrābto, agrāk Vācijas pārvaldē esošo Šanđunas provinci. Saņemot ārvalstu lielvaru atteikumu, Ķīnas militārā valdība tomēr grasījās parakstīt “Miera līgumu”. 1919. gada 4. maijā Pekinas studenti, kopā ap 3000 cilvēkiem pulcējās Tieņāņmeņa laukumā, skaļi izsaucot dažādus saukļus, piemēram, “cīnīties par ārējo suverenitāti”, “sodīt tautas nodevējus”, “atteikties no 21 noteikumu pakta”, “atteikties parakstīt Miera līgumu” un citus. Pēc pulcēšanās tika organizēta demonstratīva parāde, kuru Beijanas valdība apspieda. Drīz vien nemieri un protesti lielā ātrumā izplatījās arī citur Ķīnā, sasniedzot Šanhaju un vairāk nekā 150 pilsētas visās 22 provincēs. Studenti boikotēja lekcijas, strādnieki boikotēja darbu, tirgotāji nepārdeva preces, visbeidzot tādā veidā piespiežot Ķīnas delegātus Parīzē atteikties parakstīt “Miera līgumu”.

五四运动爆发 (1919 年)

第一次世界大战结束以后, 英, 法, 美, 意, 日, 等国家在法国巴黎召开“和平会议”, 中国北洋政府向和会提出希望帝国主义放弃在华特权, 要求取消“二十一条”和收回被日本夺去的原德国在山东的权利, 遭到与会帝国主义国家的拒绝, 北洋政府竟然准备在和约上签字。1919 年 5 月 4 日, 北京学生三千余人在天安门前集会, 高呼“外争国权, 内惩国贼”, “取消二十一条”, “拒绝和约签字”等口号, 会后举行游行示威, 遭到了北洋政府的镇压。随后抗议风潮迅速蔓延至上海等 22 省的 150 多个城市, 学生罢课, 工人罢工, 商人罢市, 最终迫使中国代表团拒绝在巴黎和约上签字。

Ķīnas Komunistiskās partijas izveide (1921. gada 23. jūlijs-31. jūlijs)

Līdz ar marksisma mācības doktrīnas plašo izplatību Ķīnā, kā arī ar katra reģiona komunistu grupai sagatavojot darbības plānus, bija nobrieduši Ķīnas strādnieku šķiras politiskās partijas izveides priekšnoteikumi. No 1921. gada 23. jūlija līdz 31. jūlijam Šanhajā tiek noturēts ĶTR Komunistiskās partijas pirmais visas valsts kongress (vēlāk tas tiek pārcelts uz Džedzjanas provinces Dzjasjinas apgabala Nanhu pilsētu). Kongresā piedalījās Mao Dzedun, He Šuhēn, Dun Bivu, Van Dzjinmei, Den Enmin, Li Da, Li Haņdzjuņ, Džan Guotao, Liu Dzjindžeņ, Čeņ Gunbo, Džou Fohai un Bao Huisen (aizstājot Čeņ Dusjiu). Viņi kopā pārstāvēja vairāk kā 50 partijas biedrus. Kongresā tika pārrunāti partijas pamata uzdevumi, organizācijas principi, mehānisms un citi jautājumi, tika noformulēta partijas programma, Čeņ Dusjiu tiek nozīmētam par Centrālkomitejas sekretāru. No šī brīža bija dzimusi Komunistiskā partija (*Gunčāndan*).

中国共产党成立 (1921年7月23日-31日)

通过马克思主义学说在中国的广泛传播, 以及各地共产主义小组的筹划准备, 中国工人阶级政党的成立条件已经成熟。1921年7月23日-31日, 中国共产党第一次全国代表大会在上海举行 (期间转至浙江嘉兴南湖)。出席大会的有毛泽东, 何叔衡, 董必武, 王尽美, 邓恩铭, 李达, 李汉俊, 张国焘, 刘静仁, 陈公博, 周佛海, 及陈独秀的代表包惠僧。他们代表了全国 50 多名党员。大会过论了党的基本任务, 组织原则, 组织机构等问题, 制定了党纲, 陈独秀当选为中央局书记。中国共产党从此诞生。

Ziemeļu karagājiens (1926. gada jūlijs-1928. gada decembris)

Pēc Pirmās Apvienotās frontes izveides starp Nacionālistu un Komunistisko partiju, Nacionālistu armija vienu pēc otra veica karagājienu uz austrumiem, uz dienvidiem, kā arī Guandunas provinces robežās iznīcināja militāro vietvalžu spēkus. 1925. gada 1. jūlijā tika nodibināta Guandunas nacionālā valdība. 1926. gada februārī Ķīnas Komunistiskā partija ierosināja nosūtīt karaspēku Ziemeļu karagājienā un gāzt militāro vietvalžu valdošo pozīciju. Tā paša gada 1. jūlijā Guandunas valdība izdeva “Ziemeļu karagājiena deklarāciju”. Drīz pēc tam Čaņ Kaiši kļuva par Nacionālistu Revolucionārās armijas virspavēlnieku. Nacionālistu Revolucionārā armija sāka Ziemeļu karagājienu trīs maršrutos. Komunistiskā partija Guandunas reģionā organizēja un mobilizēja lielas strādnieku un zemnieku masas uz aktīvu sadarbību un deva smagu triecienu ziemeļu militāro vietvalžu režīmam. Bet 1927. gadā, kad revolucionāri guva aizvien vairāk panākumus, Čaņ Kaiši un Van Dzjinvei vienu pēc otras veica kontrevolucionārus politiskos apvērsumus, kas noveda pie pirmās sašķelšanās starp Nacionālistu un Komunistisko partiju. Līdz 1928. gada 29. decembrī Džan Sjuelien visā valstī ieviesa telegrāfu un pasludināja “Ķīnas atkal apvienošanu” jeb “Ziemeļaustrumu karoga nomaiņu” (agrāko 5 zvaigžņu karogu aizstāj ar tagadējās Ķīnas Republikas karogu, kurā ir sarkans fons un zili balta saule). Naņdzjinas Nacionālistu valdība Ziemeļu karagājienam pasludināja par veiksmīgi noslēgtu.

北伐战争 (1926年7月-1928年12月)

国共合作后, 国民党军队先后进行了东征, 南征, 肃清了广东境内的军阀势力, 于 1925 年 7 月 1 日建立了广东国民政府。1926 年 2 月, 中国共产党提出出兵北伐, 推翻军阀统治的主张。7 月 1 日, 广东国民政府发表“北伐宣言”, 随后蒋介石就任国民革命军总司令, 国民革命军分三路开始北伐, 共产党组织并发动广大工农群众积极配合, 沉重打击了北洋军阀的统治。但正在革命形势一片大好之时, 蒋介石, 汪精卫于 1927 年先后发动反革命政变, 导致第一次国共合作破裂。直到 1928 年 12 月 29 日, 张学良通电全国“东北易帜”, 服从南京国民政府, 北伐战争方告成功。

Čaņ Kaiši (Dzjian Dzjieši) (1887.-1975. gads)

Dzjian Dzjieši, Kantonas dialektā Čaņ Kaiši, otrajā vārdā Džundžen jaunībā pievienojās Apvienoto aliansei, sekojot Suņ Jatsēn. Pēc 1924. gada Nacionālistu partijas (*Guomiņdan*) reorganizācijas viņš tika iecelts par Huanbu militārās akadēmijas direktoru, Guandžou garnizona komandieri un par pirmo Nacionālistu Revolucionārās armijas militāro komandieri. 1926. gadā notika Džunšaņ karakuģa incidents, un partija tika reorganizēta, izslēdzot no tās komunistus. Čaņ Kaiši ieņēma Nacionālistu partijas Centrālās izpildkomitejas valdes priekšsēdētāja, Nacionālistu valdības militārās komitejas

priekšsēdētāja, Nacionālistu Revolucionārās armijas virspavēlnieka un citus amatus. 1927. gadā aizsākās 12. aprīļa kontrevolucionārais apvērsums, pārtraucot sadarbību starp Nacionālistu un Komunistisko partiju. Pēc Naņdzjinas nacionālistu valdības izveidošanas Čaņ Kaiši sekmīgi darbojās kā Militārās komitejas priekšsēdētājs, Politbiroja vadītājs, Izpildvaras departamenta ministrs, valdības vadītājs, kā arī flotes, kājnieku un aviācijas armijas virspavēlnieks. Pēc 1931. gada 18. septembra Mandžūrijas dzelzceļa incidenta Čaņ Kaiši neuzsāka pretošanās politiku Japānas bruņotajai agresijai, apgalvojot, ka, lai pretotos ārvalstu spēkiem, vispirms ir jānodrošina iekšējais miers valstī, un turpināja cīņu pret ķīniešu komunistiem. Pēc 1936. gada Sjiaņas incidenta Čaņ Kaiši piespiedu kārtā nācās otro reizi piekrist apvienoties ar Komunistisko partiju, lai kopīgi pretotos Japānai. Laikā, kad notika pretošanās Japānai, viņš ieņēma Nacionālistu partijas priekšsēdētāja amatu, Valstu alianses Ķīnas reģionu virspavēlnieka amatu, kā arī vairākas reizes atvairīja anti-komunistu uzbrukumu. 1943. gada septembrī viņš tika atkal ievēlēts par Nacionālistu valdības prezidentu. Pēc uzvaras Ķīnas-Japānas karā, viņš no vienas puses noturēja miera sarunas ar Komunistisko partiju, bet no otras puses izraisīja pilsoņu karu, 1946. gadā pavēlot uzbrukt atbrīvotajiem reģioniem. 1949. gadā, pēc zaudējuma Pilsoņu karā viņš devās uz Taivānu, ieņemot tur Nacionālistu partijas priekšsēdētāja amatu un kļūstot par autoritāra režīma valsts prezidentu.

蒋介石 (1887年-1975年)

蒋介石名中正,字介石。早年加入中国同盟会,追随孙中山。1924年国民党改组后,任黄埔军校校长,广州警备司令,国民革命军第一军军长。1926年制造“中山舰事件”和整理党务案,排斥共产党人,得任国民党中央执行委员会常委会主席,组织部长,国民政府军事委员会主席,国民革命军总司令等职。1927年发动四一二反革命政变,使国共合作破裂。南京国民政府成立后,蒋介石历任军事委员会委员长,中央政治会议主席,行政院长和府主席兼陆空三军总司令。九一八事变后,对日本帝国主义的武装侵略实行不抵抗政策,坚持“攘必先安内”,继续进行反共内战。1936年西安事变后,被迫接受第二次国共合作,共同抗日。抗战时期,任国民党总裁,同盟国中国战区最高统帅,多次掀起反共高潮。1943年9月再度任国民政府主席。抗战胜利后,一面与共产党进行和谈,一面部署内战。1946年命令向解放区发动进攻。1949年在反共内战失败后去台湾,任台湾当局“总统”,和国民党总裁。

Džou Enlai (1898.-1976. gads)

Džou Enlai lielāko dzīves daļu dzīvoja Šaosjinas pilsētā Džedzjanas provincē, lai gan piedzima Huiņas pilsētā Džjansu provincē. Viņš bija viens no Ķīnas Komunistiskās partijas, Ķīnas Tautas Republikas un Ķīnas Tautas Atbrīvošanas armijas galvenajiem dibinātājiem un līderiem. Pēc Naņkai skolas pabeigšanas Tienņdzjinas pilsētā 1917. gadā, viņš devās studēt uz Japānu. Ceturtā Maija kustības laikā viņš dibināja Apgaismības biedrību, kas iesaistījās anti-imperiālistiskajā un anti-feodālistiskajā revolucionārajā darbībā. 1920. gadā Džou Enlai devās uz Franciju strādāt un mācīties, kā arī 1921. gadā iestājās Ķīnas Komunistiskajā partijā. Pēc Naņčanas sacelšanās 1927. gadā viņš kļuva par vienu no Ķīnas Komunistiskās partijas vadošajiem līderiem. Pēc Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas 1949. gadā, Džou Enlai visu laiku ieņēma premjerministra un ārlietu ministra amatus, kā arī darbojās Centrālkomitejā, Ķīnas Komunistiskajā partijā, Centrālajā Militārajā komisijā, Tautas Komitejas padomē un Konsultatīvajā padomē. Līdz pēdējam elpas vilcienam viņš darīja visu iespējamo, lai panāktu Ķīnas revolucionāro un sociālistisko uzplaukumu.

周恩来 (1898年-1976年)

周恩来浙江绍兴人,生于江苏淮安,是中国共产党,中华人民共和国和中国人民解放军的主要缔造者和领导人之一。1917年天津南开学校毕业后留学日本。五四运动中,在天津组织觉悟社,从事反帝,反封建的革命活动。1920年赴法国勤工俭学,1921年加入中国共产党。1927年南昌起义后,一直是中国共产党的核心领导之一。1949年中华人民共和国成立后,一直担任政府总理,曾兼任外交部长,同时担任中共中央,中央军委,全国政协的领导职务,为中国的革命事业和社会主义建设事业鞠躬尽瘁,死而后已。

Lu Sjuņ (1881.– 1936. gads)

Lu Sjuņ, īstajā vārdā Džou Šužen, lielāko dzīves daļu uzturējās Šaosjinas pilsētā, Džedzjanas provincē. Viņš bija modernās ķīniešu literatūras aizsācējs, izcils domātājs un revolucionārs. Jaunības gados viņš devās uz Japānu, lai studētu medicīnu, bet vēlāk pievērsās literārajam un mākslinieciskajam darbam, cenšoties mainīt Ķīnas tautas garu. Pirms un pēc 4. maija Jaunās Kultūras kustības viņš piedalījās žurnāla “Jaunā Jaunatne” rediģēšanas darbā un turēja augstu Jaunās Kultūras kustības karogu. 20. gadsimta 20 gados Lu Sjuņ vienu pēc otra publicēja stāstu krājumus – “Kliedziens”, “Kaps”, “Karstais vējš”, “Riņķošana”, “Savvaļas zāle”, “Saulrieta ziedi plūkti krēslā”, “Ziedu segas krājums”, “Turpinājums Ziedu segas krājumam”, pierādot savu patriotismu un pilnīgu revolucionārās demokrātijas pārliecību. Kopš 1930. gada viņš piedalījās Ķīnas Kreisā Spārna Rakstnieku savienībā, Ķīnas Pilsoņu Tiesību Aizsardzības savienībā un citās organizācijās, kā arī ieviesa marksisma literāro mākslas teoriju un atbalstīja Ķīnas Komunistiskās partijas ideju par vienotās frontes “Er-ji” (Divas partijas vienā) izveidi, lai cīnītos pret Japānas agresiju. No 1927. gada līdz 1935. gadam viņš sarakstīja “Seno stāstu jauno interpretāciju”, “Trīs atpūtas” un citus rakstu krājumu esejas, pamatīgi analizējot dažādus sociālos jautājumus, parādot izcilu politisko skatījumu un stingru cīņas garu. Tajā pašā laikā viņš vadīja Bezvārda biedrību, Rīta Ziedu biedrību un citas progresīvas literārās grupas, kā arī rediģēja tādus literāros žurnālus kā “Aizaugušais lauks”, “Bēgšana”, “Asni”, sirsnīgi apmācot jaunus autorus.

鲁迅 (1881年-1936年)

原名周树人，浙江绍兴人，中国现代文学家，思想家，革命家。早年赴日学医，后转事文艺工作，企图用以改变国民精神，五四新文化运动前后，参加“新青年”杂志编辑工作，高举新文化运动的大旗。20世纪20年代陆续出版“呐喊”，“坟”，“热风”，“彷徨”，“野草”，“朝花夕拾”，“华盖集”，“华盖集续编”等专集，表现出爱国主义和彻底的革命民主主义思想。1930年起，先后参加中国左翼作家联盟，中国民权保障同盟等，介绍马克思主义文艺理论，拥护中国共产党关于建立抗日民族统一战线的主工张。从1927年到1935年，创作了“故事新编”，“而已集”，“三闲集”，“二心集”，“南腔北调集”等杂文集，深刻分析了各种社会问题，表现出卓越的政治远见和坚韧的战斗精神。同时领导“未名社”，“朝花社”等进步文学团体，主编“莽原”，“奔流”，“萌芽”等文艺期刊，热和培养青年作者。

Lu Sjuņ “Vājprātīgā dienasgrāmata” (1918. gads)

1918. gada 15. maijā “Jaunās Jaunatnes” 4. izdevuma 5. numurā Lu Sjuņ publicēja modernās literatūras vēsturē pirmo sarunvalodas romānu “Vājprātīgā dienasgrāmata”. Romāns bija rakstīts kā psihiski slima pacienta dienasgrāmata, kura atspoguļoja tā laika progresīvo intelektuāļu attieksmi pret smago feodālistiskās sabiedrības spiedienu. Atkal un atkal ar “vājprātīgā” palīdzību tika analizēta “kanibālisma” problēma, atklājot to no vēsturiskās perspektīvas. Viņš atmaskoja un nosodīja tradicionālo ģimenes sistēmu un rituālu dogmu kaitnieciskumu, izsludinot aicinājumu “glābiet bērnus” un tādējādi radot pamatu Jaunajai Literārajai kustībai.

鲁迅发表“狂人日记”(1918年)

1918年5月15日，鲁迅在“新青年”第四卷第五号上发表了中国现代文学史上第一篇白话小说“狂人日记”。小说以一个精神病患者的日记片段，反映了当时的先进知识分子面对沉重的封建社会迫害的复杂心态，并通过“狂人”反反复复地研究“吃人”的问题，从历史的角度揭露，抨击封建家族制度和礼教的弊害，发出了“救救孩子”的呼号，从而奠定了新文学运动的基石。

Ķīnas Strādnieku un Zemnieku Sarkanās armijas Garais maršs (1934. gada oktobris-1936. gada oktobris)

1928. gadā Strādnieku un Zemnieku Sarkanā armija atstāja Džjanganas kalnus un, mainoties frontes līnijai uz Džjansji provinces dienvidos esošo Žuidzjiņas apgabalu, izveidoja tur sociālisma pārvaldi, līdz ar to paplašinot Centrālās valdības sociālistiskos reģionus. No 1930. gada ziemas līdz 1934. gadam Nacionālistu armija piecas reizes pēc kārtas aplenca Centrālās valdības sociālistiskos reģionus. 1934. gada oktobrī, dēļ Van Min patvaļīgās pievēršanās kreisā spārna politiskajai stratēģijai, centrālie Sarkanās armijas spēki cieta sakāvi piektajā aplenkumā un bija spiesti uzsākt Garo maršu. 1936. gada oktobrī Sarkanās armijas pirmā, otrā un ceturtā divīzija Gaņsu provinces Huinas pilsētā veiksmīgi

apvienojās, noslēdzot Garo maršu. Bez tam Sarkanās armijas pirmā divīzija bija mērojusi vairāk kā 12500 km. Divu gadu laikā Sarkanā armija šķērsoja sniegotus kalnus un līdzenumus, izgāja cauri 14 provincēm un izlauzās no vairākām masīgās Nacionālistu armijas blokādēm, pārvirzot Ķīnas revolūcionāru bāzi uz ziemeļrietumiem. Līdz ar to radās nepieciešamie priekšnoteikumi, lai izvērstu Pretošanās karu Japānai un lai sekmētu Ķīnas revolūcijas attīstību.

中国工农红军长征 (1934 年 10 月-1936 年 10 月)

1928. gadā,工农红军离开井冈山根据地转战到赣南的瑞金建立苏维埃政权，扩大了中央苏区。从 1930 年冬到 1934 年，国民党军队先后对中央苏区发动了五次“围剿”。1934 年 10 月，由于王明“左”倾冒险主义的错误领导，中央红军在第五次反“围剿”中失利，被迫开始长征。1936 年 10 月，红军第一，二，四方面军在甘肃会宁胜利会合，结束了长征，其中红一方面军行程在二万五千华里以上。在两年的时间里，红军翻雪山，过草地，辗转十四省，突破数十万国民党军的围追堵截，将中国革命的大本营转移到了西北，为开展抗日战争和发展中国革命事业创造了条件。

7. Jūlija incidents (1937. gads)

1937. gada 7. jūlija naktī Pekinas Fentai rajonā izvietotie japāņu karavīri ar ieganstu, ka pazudis viens karavīrs, pieprasīja atļauju ieiet Pekinas dienvidrietumu Vaņpin apgabala piepilsētā to meklēt. Bet, saņemot Ķīnas valsti aizstāvošo armiju atteikumu, japāņu karavīri uzsāka uzbrukumu Lugou tilta apkārtnē. Ķīnas garnizons drosmīgi gatavojās pretošanās cīņai. Ķīnas Komunistiskā partija 8. jūlijā pa telegrāfu tautai izsludināja uzsaukumu uz pretošanās karu pret Japānu. Pēc tā Japāna turpināja palielināt sava karaspēka spiedienu uz Tieņdzjiņas pilsētas rajoniem, līdz beidzot 30. jūlijā Tieņdzjiņa krita ienaidnieka rokās. 7. Jūlija incidents bija sākums visaptverošam Japānas imperiālistu iebrukumam Ķīnā. Tā Ķīnā aizsākās astoņu gadu ilga pretestības karš Japānai.

七七事变 (1937 年)

1937 年 7 月 7 日夜，驻北平丰台的日军诡称演习中“失踪”一名士兵，要求进入北平西南的宛平县城搜查，遭到中国守军的拒绝，日军遂向卢沟桥一带发起进攻，中国驻军奋起抗击。8 日，中国共产党通电全国，号召全民族抗战。随后，日本不断向平津一带增兵，至 7 月 30 日，平津陷落。七七事变是日本帝国主义全面侵华的开始，中国因此开始了八年的抗日战争。

Naņdzjinas Masu slaktiņš (1937. gada 13. decembris-1938. gada 5. februāris)

Pēc 7. Jūlija incidenta Japāna veica liela apmēra iebrukumus Ķīnā, apspiežot Naņdzjinu. 1937. gada novembrī Naņdzjinas Nacionālistu valdība pārcēlās uz Čuncjinas pilsētu. 1937. gada 13. decembrī Naņdzjina krita ienaidnieka rokā. Japāņu karavīri apkāva visus pēc kārtas, nodedzināja ēkas, veica izvarošanu un laupīšanu. Jau iepriekš plānotais Naņdzjinas iedzīvotāju asiņainais slaktiņš turpinājās sešas nedēļas. Masveidā nošauto un dzīvi aprakto ķīniešu zaldātu un iedzīvotāju upuru skaits bija vairāk nekā 190 tūkstošus. Citādi nogalinātie sasniedza vairāk nekā 150 tūkstošus. Šis notikums ir pazīstams kā Naņdzjinas iedzīvotāju masveida slepkavošana.

南京大屠杀 (1937 年 12 月 13 日-1938 年 2 月 5 日)

七七事变后，日本大举侵略中国，直逼南京。1937 年 11 月南京国民政府迁往重庆。1937 年 12 月 13 日，南京沦陷，日军人便杀，见房就烧，奸淫掳掠，有计划地对南京人民进行了长达六周的血腥大屠杀。中国军民被集体枪杀和活埋的达十九万之多，零散被杀居民仅收埋的尸体就有十五万多具，此即骇人听闻的南京大屠杀。

Japānas valdības padošanās, Otrā Ķīnas-Japānas kara beigas (1945. gads)

1945. gada 15. augustā Japānas imperators paziņoja par beznosacījumu kapitulāciju, bet 2. septembrī plkst. 09.00 no rīta Japāna parakstīja kapitulācijas līgumu. Šis karš, kurš bija ildzis 8 gadus, Ķīnas tautai beidzās ar uzvaru. Otrā Ķīnas-Japānas kara laikā Ķīnas militārpersonas un civiliedzīvotāji kopā nogalināja, ievainoja un sagūstīja vairāk nekā 1 550 000 japāņu karavīru, 1 180 000 ķīniešus, kas cīnījās Japāņu armijas pusē, un pieņēma 1 280 000 japāņu karavīru padošanos. Ķīnas iedzīvotāji cieta 31 200 000 cilvēku zaudējumu. Ķīnas armija zaudēja 3 800 000 karavīrus. Tiešie ekonomikas

zaudējumi sasniedza 100 miljardus ASV dolāru, bet netiešie ekonomikas zaudējumi – 500 miljardus ASV dolāru.

日本政府签署 投降书， 中国抗日战争结束 (1945 年)

1945 年 8 月 15 日，日本天皇宣布无条件投降。9 月 2 号上午 9 时，日本在投降书上签字，至此中国人民历时八年的抗日战争胜利结束。抗日战争期间，中国军民共毙伤俘日军 155 万余人，伪军 118 万人，接受投降日军 128 万余人。中国人民伤亡 3120 余万人，中国军队伤亡 380 万人，直接经济损失 1000 亿美元，间接经济损失 5000 亿美元。

Čaņ Kaiši uzbrukums Atbrīvotajiem reģioniem (1946. gada jūnijs-1948. gada septembris)

1946. gada 26. jūnijā Čaņ Kaiši atklāti pārkāpa pamiera līgumu un no visām pusēm uzsāka uzbrukumu komunistu „Atbrīvotajām” teritorijām. Ķīnas Komunistiskās partijas centrālā komiteja noteica stratēģiskas vadlīnijas, kas paredzēja iznīcināt Nacionālistu armijas aktīvo spēku, nevis aktīvu aizsargāšanos konkrētās vietās. Ķīnas Komunistiskās partijas centrālā komiteja pavēlēja atbrīvoto reģionu militārpersonām un civiliedzīvotājiem enerģiski sacelties un dot prettriecienu. Pēc astoņu mēnešu kaujām viņi piespieda Nacionālistu armiju atteikties no vispārējā uzbrukuma plāna, un turpmāk par uzbrukuma galveno mērķi kļuva ziemeļu provinces – Šaņduna un Šaņsi. 1947. gada jūnijā Tautas Atbrīvošanas armija no stratēģiskās aizsardzības pārgāja uz stratēģisku uzbrukumu un virzīja galvenos spēkus uz Centrālo līdzenumu, Nacionālistu pārvaldītajiem reģioniem, ārējās līnijās masveidā iznīcinot Nacionālistu armiju. 1948. gada septembrī Čaņ Kaiši uzbrukums Atbrīvotajiem reģioniem cieta pilnīgu sakāvi, kara darbība tuvojās izšķirošo kauju posmam.

蒋介石开始进攻解放区 (1946 年 6 月-1948 年 9 月)

1946 年 6 月 26 日，蒋介石公然撕毁停战协定，开始向解放区发动全面进攻，中共中央制定以歼灭国民党军有生力量而不是以保守地方为主的积极防御的战略方针，指挥解放区军民奋起还击，经过 8 个月的作战，迫使国民党军放弃全面进攻计划，将进攻重点放在了山东和陕北。1947 年 6 月，人民解放军由战略防御转入战略进攻，以主力一部挺进中原，将战争引向国民党统治区，在外线大规模歼灭国民党军，收夏失地。1948 年 9 月，蒋介石对解放区的进攻彻底失败，战争进入到战略决战阶段。

Valsts dibināšanas ceremonija (1949. gads)

1949. gada 1. oktobrī Ķīnas Tautas Republikas Centrālās Tautvaldības valde noturēja pirmo kongresu. Centrālās Tautvaldības priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un valdes locekļi stājās amatā. Pekinā, Tienanmeņas laukumā precīzi plkst. trijos pēcpusdienā sapulcējās 300 tūkstoši militārpersonas un civiliedzīvotāji, lai piedalītos svinīgajā Valsts dibināšanas ceremonijā. Priekšsēdētājs Mao Dzedun iedarbināja elektrisko slēdzi un, pirmo reizi paceļot sarkano pieczvaigžņu karogu, nolasīja “Ķīnas Tautas Republikas Centrālās Tautvaldības paziņojumu”, svinīgi pasludinot pasaulei: “Šodien tiek dibināta Ķīnas Tautas Republikas Centrālā Tautvaldība!”

开国大典 (1949 年)

1949 年 10 月 1 日，中华人民共和国中央人民政府委员会举行第一次会议，中央人民政府主席，副主席及委员就职。下午 3 时整，30 万军民齐集北京天安门广场，隆重举行开国大典。毛泽东主席按动电钮，升起第一面五星红旗，并宣读“中华人民共和国中央人民政府公告”，向全世界庄严宣布：“中华人民共和国中央人民政府今天成立了！”

Mao Dzedun (1893.-1976. gads)

Mao Dzedun ir dzimis Hunāņas provinces Sjantaņas pilsētā. Mao Dzedun bija marksists, proletāristiskās revolūcijas vadītājs, stratēģis un teorētiķis, modernās Ķīnas patriots, tautas varonis, pirmās paaudzes Ķīnas Komunistiskās partijas un Ķīnas Tautas Republikas valdības līderis. Viņš bija viens no Ķīnas Komunistiskās partijas dibinātājiem, un spēlēja nozīmīgu lomu Ķīnas Komunistiskās partijas veidošanā un sākotnējā attīstībā. Pēc 1935. gada Džuņji konferences viņš kļuva par galveno Ķīnas Komunistiskās partijas līderi. Viņš bija viens no jaunās Ķīnas dibinātājiem, kurš ielika pamatus Ķīnas sociālisma attīstībai. Viņa vārdā nosauktais “maoisms” (ķīniešu valodā “Mao Dzedun ideoloģija”) ir ticis ierakstīts “Ķīnas Tautas Republikas konstitūcijā”, kļūstot par valsts vadošo ideoloģiju un komunistu garīgo mantojumu. Mao Dzedun savā dzīvē sarakstīja daudz darbu, no kuriem “Mao Dzedun darbu izlase” (piecos sējumos) un “Mao Dzedun dzejoļi” ir kļuvuši slaveni visā pasaulē.

毛泽东（1893年-1976年）

湖南省湘潭人。毛泽东是一伟大的马克思主义者，伟大的无产阶级革命家，战略家和理论家，近代以来中国伟大的爱国者和民族英雄，中国共产党和中华人民共和国第一代领导集体的核心。他是中国共产党的创始人之一，对中国共产党的诞生和初期发展发挥了关键性的作用。1935年遵义会议之后，他一真是中国共产党最重要的领导人。他是新中国的缔造者之一，为中国社会主义事业的发展建立了不朽功勋。以他命名的毛泽东思想一写入“中华人民共和国宪法”，成为中国共产党人的指导思想和精神财富。毛泽东一生著述颇丰，有“毛泽东选集”（五卷），“毛泽东诗词”行世。

“Ķīnas un PSRS Sadraudzības alianses Savstarpējās Palīdzības līguma” parakstīšana (1950. gada 14. februāris)

1950. gada 14. februārī Ķīnas valdība kopā ar PSRS valdību Maskavā parakstīja “Ķīnas un PSRS Sadraudzības alianses Savstarpējās Palīdzības līgumu”. Tā saturā galvenais bija: abas puses apņemas kopīgi darīt visu iespējamo, lai novērstu jebkādu ārvalstu iebrukumu un miera sagraušanu abās valstīs; uzbrukuma gadījumā vienai pusei, otra puse ar visiem spēkiem sniedz militāro atbalstu un palīdzību; abas puses neveido un neiesaistās abu valstu pretinieku aliansēs, grupējumos un kustībās; abas puses savstarpēji apspriež visu, kas saistās ar abu valstu kopīgām interesēm svarīgos starptautiskos jautājumos; abas puses ievēro līdztiesību, abpusējo izdevīgumu, savstarpēji respektējot abu valstu suverenitāti un teritoriālo neaizskaramību; kā arī neiejaucas otras valsts iekšpolitikas jautājumos; attīsta un nostiprina ekonomiskās un kultūras attiecības, savstarpēji sadarbojoties un palīdzot. Parakstītais līgums veidoja stūrakmeni Ķīnas un PSRS alianses attiecību izveidei.

“中苏友好同盟互助条约”的签署 (1950年2月14日)

1950年2月14日，中国政府与苏联政府在莫斯科签署了“中苏友好同盟互助条约”，主要内容是：双方保证共同努力采取一切必要措施制止任何国家的侵略与破坏和平；当一方受到进攻时，另一方即尽全力给予军事及其他援助；双方均不缔结也不参加任何反对对方的同盟，集团或行动；双方对有关两国共同利益的一切重大国际问题进行彼此协商；对方遵照平等，互利，互相尊重主权与领土完整及不干涉对方内政的原则，发展和巩固经济文化互助合作关系。该条约的签订标志着中苏同盟关系的确立。